

Dezvoltarea afectivă a adolescentului - baza atitudinii pozitive în situații de criză

The affective development of the adolescent - the basis of the positive attitude in crisis situations

STANCIU Mirela, doctorandă

Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău

STANCIU Mirela, PhD student

"Ion Creangă" State Pedagogical University of Chișinău

Email: mirela22ro@yahoo.com

ORCID iD: 0000-0001-9569-6183

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p255-258](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p255-258)

CZU: 159.922.8

Rezumat: *Adolescența este vârsta marilor restructurări din punct de vedere afectiv. Este perioada în care se învață emoții, sentimente noi, atitudini față de sine și față de viață. Depinde de familie și școală, dar și de societate, în general, să îi cream adolescentului premisele unei dezvoltări solide, sănătoase, astfel încât el să aibă resursele necesare pentru o bună gestionare a situațiilor de viață și a propriei vieți.*

Cuvinte-cheie: *adolescența, emoție, adaptare, criza, etc.*

Abstract: *Adolescence is the age of great emotional restructuring. It is the period in which one learns emotions, new feelings, attitudes towards oneself and towards life. It depends on the family and the school, but also on the society, in general, to create for the adolescent the premise of a solid healthy development, so that he had the necessary resources for a good management of the life situations and of his own life.*

Keywords: *adolescence, emotion, adaptation, crisis, etc.*

Preocupări legate de etapa de dezvoltare caracteristică adolescenței au existat mereu, fiind un domeniu cercetat și mereu de actualitate. Adolescența reprezintă o etapă în dezvoltarea individului, în care diverși factori condiționează parcursul acestuia în viață. Un aspect particular îl reprezintă sfera afectivă a adolescentului, dezvoltarea acesteia fiind remarcabilă.

Adolescenții au un mod particular de trăire a emoțiilor, și despre modul specific în care aceștia se raportează și trăiesc evenimentele de viață, au scris mulți teoreticieni. Numitorul comun există, acesta fiind de: exaltare emoțională, vivacitate afectivă, tumult afectiv, etc. [3, p 286].

Dacă perioada preadolescenței este caracterizată de emoții explozive, de conduite emoționale reacționale, manifestările emoțiilor la adolescent capătă o anumită stabilitate și consistență [3, p. 150].

Adolescența, fiind o etapă de tranziție între copilărie și maturitate, un linat între vârsta copilăriei și vârsta adultă, imprimă adolescentului trăiri de confuzie, de neliniște, nesiguranță, oscilații între diverse stări afective și comportamentale. Acest statut nedefinit, încă, al adolescentului reprezintă terenul propice pentru nașterea a ceea ce este nou din punct de vedere emoțional. [9, p 80.]

În această etapă de dezvoltare se produce o întregă reorganizare din punct de vedere afectiv: ceea ce nu s-a dezvoltat în prima copilărie, poate lua naștere sau ceea ce s-a construit în mod greșit, poate fi corectat. Ceea ce este important și caracteristic etapei adolescenței este faptul că, pe aceste nisipuri mișcătoare, din contradicțiile și neliniștea caracteristice

adolescentului se nasc, clădesc, dezvoltă sentimente și emoții particulare fiecărui adolescent în parte.

Numeroși sunt factorii care concură la reorganizarea din punct de vedere afectiv a adolescentului. Modificările de natură hormonală au impact asupra comportamentului adolescentului și influențează în mod direct felul în care sunt trăite evenimentele de viață, modul de raportare la acestea. Ursula Șchiopu afirmă că adolescenții trec prin adevărate crize de identitate, acestea manifestându-se în funcție de fiecare situație particulară, prin iritabilitate, timiditate, orgoliu, adicții (consum de droguri, etnobotanice) modificări de dipozitie, comportamente delincvente, etc. [13, p. 150].

Un alt aspect este faptul că adolescentul își extinde foarte mult aria relațiilor sociale, viața lui devine mai bogată din punct de vedere social, activitățile în care se implică sunt mult mai diverse, trăiește noi experiențe de viață. Toate acestea sunt favorizate de intrarea la liceu, de faptul că, treptat, adolescenții preferă mult mai mult timpul petrecut cu prietenii, activitățile desfășurate împreună cu aceștia, participarea la diverse activități de timp liber, cercuri educative, etc. Aceste experiențe de viață prilejuiesc nașterea unor noi emoții. Prin tot ceea ce se întâmplă în viața adolescentului, viața lui afectivă devine mai bogată: apar sentimente, emoții noi, trăirea acestora este mult mai complexă, mult mai profundă, prin însăși faptul că adolescentul se transformă într-un individ mult mai complicat, mai complex. [13, p.80]

Ursula Șchiopu afirmă că există, la această vârstă, o învățare emoțională și o învățare a controlului emoțional și acesta mărește capacitatea de comunicare emoțională și limbajul emoțional. Această trecere de la formele instabile de manifestare a afectivității, specifice preadolescentului, la formele stabile, aflate sub control, trecerea la acea emoționalitate reținută, relevă saltul calitativ pe care îl înregistrează în dezvoltare afectivitatea și emoționalitatea în perioada adolescenței. Dacă în stadiul anterior, a pubertății, comportamentul afectiv era predominant instabil, caracterizat de oscilații între cele două extreme, prezenta caracteristici reacționale față de diversele evenimente cu care puberul intră în contact, în adolescență, manifestarea comportamentului afectiv, dezvoltarea și manifestarea emoțiilor au un caracter care tinde către stabilitate, adolescentul va fi mult mai temperat și manifestările sale vor fi direct proporționale în raport cu importanța evenimentului sau situației trăite. [3, p.250] Dezvoltarea intelectuală din această etapă, trecerea de la stadiul gândirii concrete la stadiul gândirii formale, îi crează adolescentului capacitatea de reflecție asupra propriei persoane. Acesta este interesat de sine și se evaluează în termeni comparativi cu ceilalți colegi, prieteni, luând naștere întrebări în jurul cărora se conturează imaginea și stima de sine, cele două componente care formează identitatea de sine [13, p.180]

Ursula Șchiopu este de părere că afectivitatea reprezintă atitudinea omului față de realitate, raportarea acestuia față de obiecte și fenomene, față de oameni și faptele lor, față de evenimente și propria persoană. Astfel, tipul de legătură între individ și diversele situații de viață, obiectele și fenomenele cu care acesta stabilește relații poate fi pozitivă sau negativă, pot fi în acord cu necesitățile, dorințele sau aspirațiile adolescentului sau contravin intereselor sale. Concordanța între dorințele și aspirațiile adolescentului și anumite situații de viață, obiecte, fenomene, persoane va determina o creștere a energiei și motivației, implicării, inițiativei, caracterizând aspectul stenic al afectivității, lipsa de concordanță ducând la o diminuare a energiei, aceasta fiind caracteristica astenică a afectivității [13, p.200]

Toate relațiile pe care adolescenții le stabilește au amprenta afectelor, indiferent că este vorba de legătura cu școala, cu prietenii, cu familia sau pur și simplu, cu o disciplină școlară sau un profesor. Situațiile noi și complexe, pe care acesta le trăiește, sunt generatoare de emoții: evaluările și examenele care le hotărăște viitorul, primele experiențe romantice sunt sursa trăirii unor puternice emoții, baza formării unor sentimente și atitudini. [1, p.50]

Iulia Racu afirmă că adolescența reprezintă perioada în care sentimentele noi se dezvoltă în mod intens. Însușirea normelor și principiilor de conduită se transformă într-o gamă complexă

de sentimente morale- sentimentul datoriei față de societate și față de alți oameni, sentimentul solidarității, prieteniei și dragostei, sentimente estetice, se diferențiază vădit sentimentele intelectuale și practice.

Datorită faptului că adolescentul este în plin proces de formare și structurare a personalității, a căutării identității de sine, a statutului său, a imaginii de sine, toate aceste căutări și transformări îl fac foarte vulnerabil din punct de vedere emoțional. Este bine cunoscut faptul că emotivitatea este contagioasă dar și reacțională astfel, prin contagiune dar și prin imitație poate prelua diferite tipuri de emoții, poate învăța emoții noi.

Adolescența este vârsta marilor începuturi și a noilor experiențe de viață, este startul pe care fiecare îl are în viață și, pe lângă schimbările mari, vizibile sunt și modificări și transformări mai puțin semnificative, dar care pot influența parcursul adolescentului în viață. Este important ca fiecare persoană implicată în viața adolescentului, familie, școală să înțeleagă rolul pe care îl deține în viața acestuia, și să ofere contextul unei bune și plene dezvoltări. [9, p. 200]

Școala și familia reprezintă instituții majore implicate în formarea și dezvoltarea viitorului adult, ambele cu acțiuni de sine stătătoare, cu sarcini distincte și bine definite, dar și cu o anumită complementaritate în ceea ce privește obiectivele de dezvoltare a adolescentului.

Familia deține un rol pedagogic major, deoarece fondul de bază al adolescentului este dobândit aici, în familie, părinții fiind modele directe, nemijlocite care îl influențează și îl modelează pe copil, toate punându-și amprenta asupra atitudinilor, valorilor, aspirațiilor, influențând structura afectivă a acestuia. Influențele familiale asupra dezvoltării copilului pot fi pozitive dar și negative. O atmosferă de familie pozitivă, de armonie, în care adolescentul să se simtă acceptat, ascultat, important va crea premisele dezvoltării unui tânăr echilibrat, pozitiv, cu încredere în sine. O atmosferă de familie tensionată, în care relațiile dintre părinți sunt încordate, în care există lipsă de comunicare, atât între părinți cât și între părinți și copii, în care copii nu se simt ascultați, importanți vor avea repercursiuni negative în dezvoltarea acestora. În acest caz adolescentului îi lipsește confortul afectiv, acea siguranță afectivă responsabilă de o dezvoltare armonioasă, cu sentimente de încredere în sine, cu atitudini pozitive atât față de sine cât și față de cei din jurul său. [1, p. 230]

Școala este locul în care adolescentul petrece o bună parte din timpul zilei. Aici sunt formulate obiectivele care îi canalizează și direcționează activitatea și energia și dincolo de programul școlar. Modul de adaptare la cerințele impuse de școală pregătesc adaptarea acestuia la cerințele societății și privesc, în bună parte, integrarea acestuia, ca un tot unitar, în mediul său de viață. Raportarea la evenimentele din viața sa caracterizează atitudinea pe care acesta o are față de acestea, o atitudine pozitivă implicând o mai bună acceptare și adaptare, independent de situațiile cu care se confruntă. [1, p. 107]

În acest context, un rol de mediator, care să amelioreze și să compenseze unele curențe sau abordări defectoase, care pot pune în pericol, evoluția și dezvoltarea copilului, devenit adolescent, îl poate avea școala, prin reprezentanții ei principali, care dirijează actul educativ.

Trăirile afective în perioada adolescenței sunt aspecte care reclamă atenție deosebită. Adolescenții sunt ființe sensibile, încărcate de emoție, implicațiile afective trăirii diferitelor situații de criză fiind mult mai profunde, bulversante pentru acesta, față de orice altă etapă de dezvoltare. Este necesară multă atenție, empatie din partea adulților care interacționează cu adolescenții, pentru că ei sunt fragili, labili din punct de vedere emoțional și orice traumă sau derapaj de la dezvoltarea emoțională normală, poate afecta cursul evoluției emoționale și afective a acestuia, și consolidarea unor structuri afective caracterizate de instabilitate și fragilitate îl vor face mult mai vulnerabil în fața solicitărilor vieții, în modul său de adaptare socială.

BIBLIOGRAFIE

1. COSMOVICI A. IACOB L. *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 301, ISBN: 973-683-048-9
2. COSNIER J. *Introducere în psihologia emoțiilor și sentimentelor*, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 196, ISBN-978-973-46-0681-8
3. CREȚU T. *Psihologia vârstelor*, Ed. Polirom, Iași, 1994, p.389, ISBN-978-973-46-1358-8
4. *Dicționar de psihologie*. 2000, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2000, p.347, ISBN-973-9243-25-8
5. GOLU M. *Fundamentele psihologiei*, Ed. Fundației România de Măine, 2007, p. 825, ISBN: 978-973-163-014-4
6. NECULAU A. *Grupurile de adolescenți*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977; p.93;
7. NEVEANU P. *Tratat de psihologie generală*, Editura Trei, p. 888, ISBN- 978-973-707-695-3
8. PAVELCU V. *Din viața sentimentelor*, Editura Enciclopedică Română, 1969, p.102;
9. ROUSSELET J. “*Adolescentul, acest necunoscut*”, Ed. Politică, București, 1969, p. 275.
10. *Marele dicționar al psihologiei*, 2006, Ed. Trei, București;p.1357, ISBN-973-707-099-2.
11. RACU I. RACU I. *Psihologia dezvoltării*, Centrul Editorial Poligrafic al USM, 2013,p. 210
12. STEPHANE C. *Criza adolescenței, Căi de a depăși cu succes*, Ed. Trei, Iași, 2008, p.310, ISBN-978-973-707-204-7
13. ȘCHIOPU U., VERZA. *Adolescența – personalitate și limbaj*, Ed. Albatros, București, 1989, 290 p. ISBN-973-24-0072-2
14. ZISULESCU Ș. *Adolescența* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968, 312 p.